

Specifické poruchy učení

Žáci se specifickými poruchami učení patří mezi jedince se speciálními vzdělávacími potřebami.

Definice SPU:

- Jsou souhrnným označením různorodé skupiny poruch, které se projevují zřetelnými obtížemi při nabývání a užívání takových dovedností jako je mluvení, porozumění mluvené řeči, čtení, psaní, matematické usuzování nebo počítání.

Příčiny specifických poruch učení.

Největší rozvoj poznání umožnilo využití moderních vyšetřovacích metod v posledních letech, tj. funkční magnetické rezonance a mozkové tomografie.

Na základě těchto metod se ukazuje stále podrobněji, že mozek jedince s dyslexií pracuje jinak než mozek běžného čtenáře.

Rozložení funkcí mozku

Mozek a čtení

Zatímco běžný čtenář aktivuje při čtení velmi malou oblast mozku, dyslektik jakoby tápe, aktivizuje pravou i levou hemisféru a zmocňuje se textu s velkým vypětím sil. (S.Shaywitz, 2003)

Mozek a čtení

Selhání žáka ve školních výkonech

SPU znemožňují:

- přiměřeně reagovat
- rozumět pokynům
- plnit běžné úkoly
- sledovat instrukce učitele v normálním tempu

Opakovaný neúspěch

vyvolává:

- stav úzkosti a strachu
- frustrace
- pocit méněcennosti
(mnohdy horší než porucha sama)

Diferenciální diagnostika (vyloučení jiných postižení)

- Intelukt v normě nebo neodpovídající SPU
- Dobré metodické vedení
- Podnětné rodinné prostředí
- Bez smyslových vad

(SPU se může vyskytovat i společně s jiným postižením, není však jeho následkem)

Jednotlivé druhy SPU

- Dyslexie
- Dysgrafie
- Dysortografie
- Dyskalkulie
- Dyspinxie
- Dysmúzie
- Dyspraxie

Dyslexie

- Specifická porucha čtení, projevující se neschopností naučit se číst běžnými výukovými metodami
- Dítě má problémy s rozpoznáním a zapamatováním si jednotlivých písmen, zvláště pak písmen tvarově podobných (b-d, s-z, t-j) nebo zvukově podobných hlásek (a-e-o, p-b)
- Starší žáci a studenti mohou číst poměrně rychle a správně, ale k porozumění potřebují pročitat text opakovaně

Dyslexie

- Dyslexie je specifická porucha čtení, při které je postižena rychlost, správnost, technika čtení a porozumění čtenému textu.
- Dyslexie negativně ovlivňuje práci ve všech předmětech, kde má žák text číst a získávat z něj informace.
- Mechanické dlouhodobé čtení nevede ke zlepšení, pouze vytváří negativní vztah ke čtení.

Dysgrafie

- Porucha grafického projevu, postihuje zejména celkovou úpravu písemného projevu, osvojování jednotlivých písmen, napodobení tvaru, řazení písmen
- Problémy: neuspořádanost, neobratnost, nedodržení lineatury a výšky písma
- Žák není schopen soustředit se na obsahovou a gramatickou stránku projevu

Dysgrafie

- Písmo je příliš malé nebo naopak velké. Písemný projev je obtížně čitelný až nečitelný.
- Na samotné psaní vydává dítě tolik energie, že mu nezbyvá síla na další aktivity (aplikace gramatických pravidel, přemýšlení o obsahu textu).

Dysortografie

- Porucha postihující osvojování gramatiky
- Dysortografické jevy: vynechávky, záměny písmen, inverze, zkomoleniny, vynechání délek, chyby v měkčení
- Markantnější v časově omezených projevech (diktát)

Dysortografie

- Žák poslouchá diktovaná slova (sluchová percepce)
 - vnímá jejich obsah (slovní zásoba, porozumění řeči)
 - rozkládá slyšené slovo na hlásky (sluchová analýza)
 - vybavuje si tvary písmen (automatizace spojení hláska-písmeno)
 - píše (grafomotorika)
 - diktuje si po písmenech (sluchová syntéza)
 - přemýšlí nad gramatickými pravidly (paměť, pracovní paměť) a aplikuje je.
- Obtíže v kterémkoli z kroků způsobují chyby.

Dyskalkulie

- Specifická porucha matematických schopností
- Typy:
 - Praktognostická: žák není schopen pochopit pojem číslo, v geometrii seřadit různě dlouhé předměty
 - Verbální: problémy při označování množství a počtu
 - Lexická: neschopnost číst číslice
 - Grafická
 - Operační
 - Ideognostická

Dyskalkulie

- Dyskalkulie postihuje různé dílčí dovednosti. Žák může chybovat při psaní číslic (záměny 6- 9, 42 - 24), ale matematická logika zůstává zachována. Častým projevem bývají záměny matematických operací a především absence číselných představ.
- Dyskalkulie ovlivňuje nejen osvojování matematiky, ale všech předmětů, kde se objevují čísla, tj. dějepis a časová přímka, práce s číselnými údaji (záměna roku 1549 a 1945 studenta nepřekvapí).

Česká specifika

- Dyspinxie – nízká úroveň kresby
- Dysmúzie – špatné vnímání a reprodukce hudby
- Dyspraxie – specifická porucha motorické funkce – extrémní neobratnost, nešikovnost. Je to porucha postihující koordinaci pohybů a vývoj pohybových dovedností.

Narušené dílčí funkce CNS

Nedostatečné funkce analyzátorů:

- zrak – nesprávné oční pohyby
- sluch – porucha fonemického sluchu
 - (poznání první hlásky ve slově, rozklad slov na hlásky)
- rytmus
- orientace v prostoru
- určování levé a pravé strany

Obecné zásady

- Vysvětlit ostatním žákům rozdílný přístup k hodnocení
- Zažít pocit úspěchu
- Chválit za snahu nejen za úspěch
- Při hodnocení zvýraznit motivační složku
- Hodnotit pouze jevy, které žák zvládl
- Klasifikace širším slovním hodnocením
- Specifický přístup při klasifikaci uplatňovat ve všech předmětech do kterých se porucha promítá

Speciální podmínky

- Prodloužený čas
- Upravený formát testových sešitů
- Úprava nebo nahrazení nevhodných testových úloh
- Kompenzační pomůcky
- Asistenti
- Náhradní způsob zkoušky

Možnosti vzdělávání

- Integrace
- Integrace + speciální pedagog
- Třídy individuální péče (žák dochází na určité předměty)
- Cestující učitel
- Specializované třídy
- ŽŠ pro SPU
- Psychiatrické léčebny
- Individuální a skupinová péče v PPP